

ประวัติศาสตร์เป็นศูนย์กลางของกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์

दनय ไซโยธา

ประวัติศาสตร์เป็นการศึกษาแง่ต่าง ๆ ของชีวิตมนุษย์ และมีความเกี่ยวข้องใกล้ชิดกับสังคมศาสตร์สาขาอื่น ๆ ที่ทำให้มีการศึกษาเฉพาะแง่ต่าง ๆ ของชีวิตมนุษย์ นักปราชญ์จำนวนมากเชื่อว่าประวัติศาสตร์เป็นศูนย์กลางของกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ (R.K. Majumdar and A.N. Srivastva. 1977 : 19) เพราะสังคมศาสตร์สาขาอื่น ๆ ต้องอาศัยวิชาประวัติศาสตร์เป็นพื้นฐาน ผู้เรียบเรียงนำความสัมพันธ์ของประวัติศาสตร์กับสังคมศาสตร์สาขาอื่น ๆ มาให้ผู้ศึกษาได้พิจารณาดังต่อไปนี้

1. **ประวัติศาสตร์กับภูมิศาสตร์**¹ ประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์มีความสัมพันธ์กันมาก ความจริงแล้วในทางปฏิบัติ การที่จะศึกษาประวัติศาสตร์สาขาต่าง ๆ โดยไม่มีความรู้พื้นฐานทางภูมิศาสตร์ย่อมทำไม่ได้ ตัวอย่างเช่น ประวัติศาสตร์การทูตหรือประวัติศาสตร์การทหารไม่สามารถดำเนินการให้บรรลุเป้าประสงค์ได้ถ้าไม่มีพื้นฐานความรู้ที่จำเป็นในวิชาภูมิศาสตร์ แม้ประวัติศาสตร์ประเทศของตนอาจเข้าใจดีในสิ่งแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ศาสตราจารย์มิเชเล² ได้แสดงข้อคิดเห็นว่า ประวัติศาสตร์โดยเนื้อหาสาระสร้างขึ้นมาจากภูมิศาสตร์ (R.K. Majumdar and A.N. Srivastva 1977 : 19)

ความรู้เรื่องภูมิศาสตร์ได้มีส่วนช่วยอย่างมากในการศึกษายุคประวัติศาสตร์ตอนต้น ๆ ซึ่งไม่มีเอกสารแท้จริงเหลืออยู่ ประวัติศาสตร์เกี่ยวกับเรื่องยุคนี้นั้นสามารถสร้างมาจากการสังเกตและการวิเคราะห์ภูมิประเทศในปัจจุบัน ซึ่งให้กระจ่างหรือสะท้อนภาพชีวิตของสิ่งต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง เจ.อาร์.กรีน³ เขียนหนังสือ **The Making of England** และได้บรรยายภาพภูมิประเทศในหนังสือเล่มนี้ ทำให้มองเห็นภาพสะท้อนชัดเจน

ประวัติศาสตร์ประเทศสหราชอาณาจักรบริเตนใหญ่ได้รับอิทธิพลมาจากภูมิศาสตร์กายภาพ ความจริง การที่จะเข้าใจกระบวนการในการอยู่อาศัยในตัวเมืองและการนำเอาวิธีการอุตสาหกรรมมาใช้ในเมืองในประเทศสหราชอาณาจักรบริเตนใหญ่โดยไม่มีความรู้เรื่องภูมิศาสตร์ของประเทศนั้นย่อมทำไม่ได้ เมื่อกล่าวอย่างกว้าง ๆ เกาะอังกฤษแบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ ส่วนกลาง ส่วนบน และส่วนสูง ภูมิภาคส่วนกลางทางตอนใต้ของประเทศนั้นเป็นดินแดนแห่งเกษตรกรรม ภูมิภาคส่วนบนคือ แถบบริเวณเขาที่เวลส์มีทรัพยากรเกี่ยวกับเหมืองแร่และเป็นที่ตั้งศูนย์กลางอุตสาหกรรม ภูมิภาคส่วนสูงมีเชนทรัลเวลส์และสกอตแลนด์เหนือ ปัจจัยเหล่านี้ทั้งหมดมีอิทธิพลอย่างมากต่อประวัติศาสตร์ของเกาะอังกฤษ

บทบาทสำคัญที่ประเทศสหราชอาณาจักรบริเตนใหญ่สามารถมีในประวัติศาสตร์โลกก็เนื่องมาจากที่ตั้งทางภูมิศาสตร์นั่นเอง ประเทศสหราชอาณาจักรบริเตนใหญ่แยกออกจากดินแดนยุโรป ซึ่งทำให้

¹History and Geography

²Prof. Michelet

³J.R. Green

ประเทศนั้นพันอันตรายจากการโจมตีของชาวต่างประเทศด้วยเหตุที่สหราชอาณาจักรบริเตนใหญ่มีราชนาวิเข้มแข็ง จึงสามารถมีบทบาทสำคัญในประวัติศาสตร์โลก ภูมิศาสตร์มีบทบาทสำคัญในการสร้างลักษณะนิสัยของบุคคลในชาติและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ ดังนั้น ภูมิอากาศของประเทศโดยส่วนใหญ่จึงกระทบกระเทือนต่ออารยธรรมของประเทศ

กล่าวโดยย่อ การศึกษาประวัติศาสตร์แท้จริงย่อมเป็นไปได้เพียงถ้าศึกษาภูมิศาสตร์กายภาพ ความสำคัญของการศึกษาภูมิศาสตร์กายภาพ เพื่อทำความเข้าใจประวัติศาสตร์ให้ชัดเจน ลักษณะเช่นนี้มีการตระหนักกันมากในปัจจุบัน การเขียนประวัติศาสตร์ส่วนมากที่สุด มีบทแนะนำลักษณะภูมิศาสตร์ของประเทศ และผลกระทบของภูมิศาสตร์ต่อประวัติศาสตร์

2. ประวัติศาสตร์กับเศรษฐศาสตร์⁴ ประวัติศาสตร์มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเศรษฐศาสตร์

เนื่องจากกิจกรรมของมนุษย์ในสังคมมีความเกี่ยวพันใกล้ชิดกับเรื่องเศรษฐกิจ นักประวัติศาสตร์ในทุกยุค อย่างน้อยต้องมีความรู้พื้นฐานในเรื่องเศรษฐกิจ ความจริงประวัติศาสตร์เศรษฐกิจในทุกยุคเป็นสาขาสำคัญของประวัติศาสตร์ และความเข้าใจประวัติศาสตร์เศรษฐกิจเป็นเรื่องสำคัญมากที่ทำให้เข้าใจยุคแต่ละยุคแจ่มแจ้งขึ้น แน่หนอนมีความจริงว่าเวลาต่อมา วิชาเศรษฐศาสตร์ได้กลายเป็นวิชาที่ซับซ้อนและยากขึ้นและเป็นวิชาที่ต้องอาศัยวิชาคำนวณอย่างมาก นักประวัติศาสตร์สมัยปัจจุบันไม่สามารถแสวงหาความรู้ด้านทฤษฎี-เศรษฐศาสตร์พื้นฐานได้ถ้าไม่อุทิศเวลามาก ๆ พร้อมกับสละเวลาเล็กน้อยในการศึกษาและเขียนประวัติศาสตร์ เพราะฉะนั้นในยุคของพวกเรา นักประวัติศาสตร์เศรษฐกิจรุ่นใหม่จึงได้พยายามศึกษาประวัติศาสตร์เศรษฐกิจโดยใช้สิ่งที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจจริงจังขึ้น ตามปกติ นักประวัติศาสตร์ทั่วไปยึดข้อสรุปของนักประวัติศาสตร์เศรษฐกิจในการสร้างประวัติศาสตร์ทั่วไปของยุค

ในสมัยปัจจุบัน ประวัติศาสตร์มีความเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับการศึกษาปัญหาเศรษฐกิจ และการที่จะเขียนประวัติศาสตร์โดยไม่มีความรู้ปัญหาเศรษฐกิจที่สัมพันธ์กันนั้นย่อมทำไม่ได้ ดังนั้น นักประวัติศาสตร์ ที่ศึกษาประวัติศาสตร์ในคริสต์ศตวรรษที่ 20 จึงไม่สามารถเพิกเฉยวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ เช่น วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ 30 ปี นั่นคือนโยบายนิวเดิล⁵ หรือโครงสร้างทางเศรษฐกิจและการค้าที่ตั้งขึ้นหลังยุคสงครามโลกครั้งที่ 2

3. ประวัติศาสตร์กับจิตวิทยา⁶ ประวัติศาสตร์และจิตวิทยามีความเชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิด นักประวัติศาสตร์ขณะทำการวิเคราะห์แรงจูงใจและการกระทำพฤติกรรมของบุคคลในสังคมต้องแสดงความหยั่งรู้ทางจิตวิทยาควบคู่กันไปด้วย ถ้านักประวัติศาสตร์ไม่ได้ใช้หลักฐานและหลักเกณฑ์ทางจิตวิทยาแล้ว ผลงานทางประวัติศาสตร์ของเขาจะเป็นเพียงเรื่องสมมติ⁷ เท่านั้น ศาสตราจารย์อาร์เธอร์ มาร์วิก ได้ให้ข้อคิดเห็นว่า จิตวิทยาสังคมในบางกรณีอาจเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นในการนำมาวิเคราะห์ตีความหมายปัญหาทางประวัติศาสตร์ได้ (Arthur Marwick. 1971 : 111) ประวัติศาสตร์และจิตวิทยาเกี่ยวข้องกันและกันในด้านความรู้สึกด้วย ชีวิตส่วนตัวและสิ่งแวดล้อมของนักประวัติศาสตร์มีส่วนช่วยในการพิจารณาตัดสินสิ่งใดสิ่งหนึ่งในประวัติศาสตร์ ซึ่งอาจก่อให้เกิดความผิดพลาดได้มาก

⁴History and Economics

⁵The Policies of New Deal

⁶History and Psychology

⁷fiction

การใช้จิตวิทยาในประวัติศาสตร์มีหลักฐานปรากฏว่า ในอดีตสมัยนั้น นักประวัติศาสตร์ส่วนใหญ่ใช้จิตวิทยาเกี่ยวกับการวิเคราะห์หลักฐานที่ก่อให้เกิดสงครามและยุติสงคราม เกี่ยวกับผลของการนำจิตวิทยามาใช้ นักประวัติศาสตร์ได้เคยศึกษาผลกระทบที่เกิดจากสงคราม ตัวอย่างเช่น ผลที่เกิดจากการใช้ระเบิดปรมาณูทำลายล้างประชากรซึ่งเป็นความสนใจทั้งแก่นักจิตวิทยาและนักประวัติศาสตร์ความเข้าใจจิตวิทยาสังคมนั้นสามารถทำให้นักประวัติศาสตร์กำหนดบทบาทของมวลชนในการก่อปฏิวัติ หรือรัฐประหารแต่ละครั้ง โดยมีอุทาหรณ์ว่า ความรู้สึกชาตินิยมรุนแรงได้มีการนำมาพิจารณาว่าเป็นสาเหตุนำไปสู่สงครามแต่ละครั้ง แต่นักประวัติศาสตร์ได้นำสาเหตุดังกล่าวนี้มาพิจารณาเพียงเล็กน้อย

4. ประวัติศาสตร์กับสังคมวิทยา⁸ ประวัติศาสตร์และสังคมวิทยามีความเกี่ยวเนื่องกันอย่างใกล้ชิด และนักสังคมวิทยาทั้งหลาย เช่น ออกุสต์ กอมต์ เป็นบุคคลสำคัญคนหนึ่งในการพัฒนาการศึกษาทางประวัติศาสตร์ในทำนองเดียวกัน คาร์ล มาร์กซ⁹ นักประวัติศาสตร์ยิ่งใหญ่คนหนึ่ง เป็นนักสังคมวิทยาผู้ยิ่งใหญ่ด้วย ทั้งประวัติศาสตร์และสังคมวิทยาเกี่ยวข้องกับการศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ในสังคม และทั้ง 2 วิชาที่แตกต่างกันเพียงด้านวิธีการ เพราะโดยรากฐานเดิมแล้ว ประวัติศาสตร์และสังคมวิทยามีความต่อเนื่องกันในเนื้อหาอย่างใกล้ชิดดังต่อไปนี้

4.1 นักประวัติศาสตร์สนใจศึกษาเหตุการณ์ที่ผ่านมาแล้วในเวลาต่าง ๆ กัน และให้ความสนใจสืบเป็นมาในอดีตมากกว่าสภาพเหตุการณ์ในปัจจุบัน

4.2 นักสังคมวิทยาสนใจศึกษาเหตุการณ์อันใกล้ โดยเฉพาะศึกษาสภาพปัจจุบัน

4.3 นักประวัติศาสตร์สนใจเรื่องราวใหญ่ ๆ หรือเหตุการณ์สำคัญ เช่น สงคราม การปฏิวัติ วาตภัย อุทกภัย ประวัติบุคคลสำคัญ หรือผู้เป็นวีรบุรุษ วีรสตรี

4.4 นักสังคมวิทยาเชิงประวัติศาสตร์ให้ความสำคัญกับเหตุการณ์อื่นที่ไม่เริ่มต้นนัก เช่น การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างเพศชายกับเพศหญิงในครอบครัว การสืบมรดก การเปลี่ยนระบบกรรมสิทธิ์ที่ดิน

4.5 สังคมวิทยาและประวัติศาสตร์เป็นสาขาวิชาที่เกี่ยวพันกันและกัน ข้อมูลที่ได้จากสังคมวิทยาและประวัติศาสตร์สามารถนำมาเปรียบเทียบเพื่อหาความถูกต้องทางวิชาการได้

อนึ่ง การมีความเกี่ยวข้องกันระหว่างระเบียบวิธีของวิชาทั้ง 2 นี้ ส่วนใหญ่เนื่องมาจาก อิมิล เดิร์กไฮม์¹⁰ ผู้นิยมการประยุกต์วิธีการทดลองและวิธีการเปรียบเทียบที่แน่นอน ต้องเข้ากับข้อมูลที่เป็นจริงทางประวัติศาสตร์ในคริสต์ศตวรรษปัจจุบัน นักสังคมวิทยาผู้มีชื่อเสียงมาก ได้แก่ แมกซ์ เวเบอร์¹¹ มีอิทธิพลอย่างสำคัญเกี่ยวกับการศึกษาประวัติศาสตร์เวบสเตอร์¹² ได้สร้างแนวความคิดหรือมโนคติและการศึกษาระดับพื้นฐานของสถาบันต่าง ๆ ซึ่งมีอำนาจเหนือสังคมวิทยาและประวัติศาสตร์ตั้งแต่นั้นมา เดิร์กไฮม์และเวเบอร์ยอมรับว่าสังคมวิทยาและประวัติศาสตร์มีความอาศัยเกี่ยวข้องกันมาแต่เริ่มแรก แม้ประวัติศาสตร์ก็ได้รับประโยชน์จากการสังเคราะห์ที่นักสังคมวิทยาได้สร้างไว้ (R.K. Majumdar and A.N. Srivastva 1977 : 22)

นักสังคมวิทยามีอิทธิพลมากต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ โดยพัฒนาการศึกษาขอบเขตที่แคบ

⁸History and Sociology

⁹Auguste Comte and Karl Marx

¹⁰Emile Durkheim

¹¹Max Weber

¹²Webster

ของกรรมวิธีของมนุษย์ และได้ประยุกต์เทคนิคตัวอย่างต่าง ๆ และแบบสอบถามด้วยพรรณนาที่จะได้ลดส่วนประกอบที่เป็นความคิดฝันให้น้อยลง แม้ลักษณะเช่นนี้ยังปรากฏแก่นักเขียนจำนวนมากว่าความเกี่ยวข้องระหว่างประวัติศาสตร์กับสังคมวิทยากำลังอ่อนลง นักประวัติศาสตร์ได้เริ่มยึดคำศัพท์มาจากสังคมวิทยาพร้อมกับให้ความถูกต้องแน่นอนแก่ประวัติศาสตร์

5. **ประวัติศาสตร์กับสถิติ**¹³ ในคริสต์ศตวรรษปัจจุบัน การเขียนประวัติศาสตร์ได้รับอิทธิพลอย่างมากจากข้อมูลทางสถิติ การเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ สามารถทำได้โดยการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ นักประวัติศาสตร์ทั้งหลายได้เล็งวิถีใหม่ในการใช้คำศัพท์ไม่ตรง เช่น “ประชาชนส่วนใหญ่” “การสนับสนุนกว้างขวาง”¹⁴ เป็นต้น และได้เริ่มใช้คำว่า “เปอร์เซ็นต์” เช่น ต้องใช้เปอร์เซ็นต์จริงของประชาชน หรือส่วนที่ตรงกับการสนับสนุน ลักษณะเช่นนี้ทั้งหมดย่อมมิได้เพราะการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ช่วย กรรมวิธีของการเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวนมากนั้นสามารถรวบรวมให้สำเร็จเป็นระบบได้ในเวลาสั้น ๆ

ในทำนองเดียวกันนี้ การใช้ข้อมูลประชากรเชิงประวัติศาสตร์ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับการอพยพย้ายถิ่นฐาน อัตราเกิด และอัตราตาย อัตราภาวะเจริญพันธุ์ของประชากรนั้น ไม่สามารถทำได้ถ้าไม่มีวิธีดำเนินการและวิธีเทียบเคียงข้อมูลที่กว้างขวางและสลับซับซ้อน โดยเฉพาะบันทึกเอกสารต่าง ๆ ของทางราชการ การสืบสาวที่มีรายละเอียดประเภทนี้สามารถทำให้นักประวัติศาสตร์เข้าใจแตกต่าง ๆ ของอดีตได้

6. **ประวัติศาสตร์กับรัฐศาสตร์**¹⁵ ความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างประวัติศาสตร์กับรัฐศาสตร์นั้น ศาสตราจารย์ จอห์น อาร์. ซีลีย์¹⁶ นักประวัติศาสตร์กลุ่มเคมบริดจ์ได้สรุปไว้ว่า นักประวัติศาสตร์ถ้าไม่มีรัฐศาสตร์ย่อมไม่มีผล และรัฐศาสตร์ถ้าไม่มีประวัติศาสตร์ย่อมไม่มีมูลราก (R.K. Majumdar and A.N. Srivastva. 1977 : 23) ศาสตราจารย์ ลอร์ด แอคตัน นักประวัติศาสตร์กลุ่มเคมบริดจ์ได้ย้ำความสัมพันธ์ กันใกล้ชิดของ 2 วิชานี้โดยชี้ให้เห็นว่า วิชารัฐศาสตร์เป็นศาสตร์หนึ่งที่ถูกระแสบดกลืน คือประวัติศาสตร์พัดพาไปนอนกันทะเลเหมือนเม็ดทองในทรายแห่งแม่น้ำ ฉะนั้น (R.K. Majumdar and A.N. Srivastva. 1997 : 24) ลอร์ด แอคตัน พิจารณาประวัติศาสตร์เป็นเหมือนแม่น้ำ นักประวัติศาสตร์ไม่เพียงเกี่ยวข้องกับการติดตามร่องรอยประวัติศาสตร์ของกระบวนการทางการเมืองโดยบรรยายเหตุการณ์ต่าง ๆ เท่านั้น แต่นักประวัติศาสตร์ ต้องเรียนรู้ธรรมชาติหรือลักษณะการเมืองเบื้องต้นและรูปแบบพื้นฐานของสถาบันการเมืองก่อนที่จะกล่าวถึงประวัติศาสตร์สถาบันการเมืองด้วย ทิศนะความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่าง 2 วิชานี้จะถึงสมัยปัจจุบันทั้งในมหาวิทยาลัยอเมริกันและอังกฤษ การสอนวิชารัฐศาสตร์อยู่ในความดูแลของภาควิชาประวัติศาสตร์ อย่างไรก็ตามเวลาต่อมาวิชารัฐศาสตร์ก็เหมือนวิชาสังคมวิทยา ได้พัฒนาขึ้นเป็นวิชาอิสระ และนักรัฐศาสตร์ได้มุ่งความสนใจของเขาไปในการออกเสียงตามมติมหาชน การออกเสียงตามมติมหาชนจะสร้างวัสดุหลักฐานอันมีค่าสำหรับนักประวัติศาสตร์ในอนาคต นักประวัติศาสตร์ในอนาคตจะเป็นผู้สามารถที่จะให้ภาพลักษณ์อันเป็นรูปธรรมมองเห็นชัดเจนและข้อมูลที่เป็นจริงเกี่ยวกับพฤติกรรมของการเลือกแทนที่ให้อยู่ถาวรเหมือนนักประวัติศาสตร์ในอดีตสมัยว่า ประชาชนคิดถึงสิ่งนี้ หรือผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งต้องการสิ่งนี้นักประวัติศาสตร์จะให้ตัวเลขตามหลักฐานเพื่อเสนอพรรณนาของเขา

¹³History and Statistics

¹⁴Majority of the people, wide support

¹⁵History and Political Science

¹⁶Prof. John R. Seely

¹⁷Prof. Lord Acton

ประวัติศาสตร์ย่อมมีส่วนช่วยอย่างมากต่อวิชารัฐศาสตร์ เพราะลักษณะของการเมืองเป็นเพียงส่วนหนึ่งของกิจกรรมทั้งหมดที่ได้บันทึกไว้ในประวัติศาสตร์ ความรู้ประวัติศาสตร์จะสามารถทำให้นักการเมืองรู้การเมืองดีขึ้น และแสดงบทบาทให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่น่าเสียดายที่ประวัติศาสตร์การเมืองที่เขียนไว้มากในอดีตมีการแปลงเป็นละครอย่างน่าทึ่ง และนักการเมืองต้องใช้รายละเอียดด้วยความระมัดระวัง

ผู้ศึกษาอาจตั้งข้อสังเกตได้ว่า เนื้อหาสาระของวิชารัฐศาสตร์และวิชาประวัติศาสตร์มีความใกล้เคียงกัน ประวัติศาสตร์คือการเมืองในอดีต และการเมืองคือประวัติศาสตร์ในปัจจุบัน นั่นหมายความว่าประวัติศาสตร์มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเป็นไปในทางการเมืองมาก เช่น การสืบทอดราชบัลลังก์ การได้ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี หรือประธานาธิบดี การสงคราม การเจรจาสันติภาพ ดังนั้น วิชารัฐศาสตร์กับประวัติศาสตร์จึงเกี่ยวข้องกัน ตำรารัฐศาสตร์มักมีเนื้อความเกี่ยวกับเหตุการณ์ในอดีต เช่น ประวัติศาสตร์สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ส่วนการเมืองในปัจจุบันคือเหตุการณ์ที่กำลังกลายเป็นประวัติศาสตร์ ตัวอย่างคือ การสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน เมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2518 การสถาปนาครั้งนี้ครั้งแรกเป็นเรื่องการเมืองปัจจุบัน แต่เมื่อเหตุการณ์ผ่านไปก็ย่อมกลายเป็นเรื่องประวัติศาสตร์

ความเกี่ยวพันระหว่างรัฐศาสตร์กับประวัติศาสตร์รวมทั้งการนำเอาวิธีการทางประวัติศาสตร์มาใช้วิธีการศึกษารัฐศาสตร์ในแง่ประวัติศาสตร์ คือ การพยายามย้อนกลับไปในอดีต เพื่อตีความหมายการเมือง

ตัวอย่างของวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่ใช้ในรัฐศาสตร์คือ การพยากรณ์ว่า ราชอาณาจักรไทยจะดำเนินนโยบายต่างประเทศในรูปใดเมื่อวิกฤตการณ์เกิดขึ้น โดยการมองกลับไปในอดีตว่าไทยเคยปฏิบัติตนเช่นใดในสมัยกรุงศรีอยุธยา หรือในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น

การคาดเหตุการณ์ทางการเมืองโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์นั้น จะต้องมีการอ้างอิงประสบการณ์หรือเหตุการณ์เดิมที่ได้เคยเกิดมีมาแล้ว วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่ใช้ในรัฐศาสตร์มีมากพอสมควร ดังนั้น นักประวัติศาสตร์จึงศึกษาประวัติศาสตร์ของประเทศต่าง ๆ เพื่อสามารถคาดคะเนว่าประเทศเหล่านั้นจะมีนโยบายภายในประเทศและในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอย่างไร

7. ประวัติศาสตร์กับจริยศาสตร์¹⁸ ความสัมพันธ์ระหว่างประวัติศาสตร์กับจริยศาสตร์มีอยู่ใกล้ชิด แม้ไม่มีใครหวังให้นักประวัติศาสตร์จริง ๆ พินิจและวินิจฉัยอย่างรอบรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทางประวัติศาสตร์ แต่นักประวัติศาสตร์จะต้องรู้เกี่ยวกับศีลธรรมในสมัยที่มีอิทธิพลต่อความประพฤติของประชาชนในอดีต

ผู้ศึกษาอาจสังเกตได้ว่าในอดีตสมัยนั้นไม่มีศาสตร์ทางศีลธรรมเหลืออยู่ และหลักศีลธรรมส่วนใหญ่ที่บุคคลปฏิบัติกันก็เพียงมีผลสะท้อนให้เห็นเกี่ยวกับความดันทุรัง ความโอ้อวด ความลำเอียง และความสลับซับซ้อนต่าง ๆ ของนักเขียน อย่างไรก็ตาม นักเขียนในสมัยใหม่พยายามคิดทฤษฎีศีลธรรมบนรากฐานแห่งข้อมูลที่เป็นจริงของวิชาชีววิทยาจิตวิทยาและสังคมวิทยานักเขียนเด่น ๆ มีเป็นต้นว่า สตีเฟน เอลเลียต ดิวอี้¹⁹ กล่าวโดยย่อ ศาสตร์ว่าด้วยความประพฤตินี้ผู้คิดกันแล้ว นักประวัติศาสตร์ที่ดีจะต้องเข้าใจและต้องควบคุมศาสตร์ของจริยศาสตร์ เพื่อให้มีโลกทรรศน์กว้างในปัญหาข้อโต้แย้งกันและในประเด็นเหตุการณ์ต่าง ๆ

อนึ่ง วิชาประวัติศาสตร์และวิชารัฐศาสตร์มีความเกี่ยวข้องกับจริยศาสตร์อย่างมาก เพราะรัฐศาสตร์มีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ วิชารัฐศาสตร์ศึกษานโยบาย และการดำเนินงานของ

¹⁸History and Ethics

¹⁹Stephen, Ellis, Dewey

รัฐนั้นย่อมมีผลกระทบกระเทือนต่อความเป็นอยู่ของสังคมบ้าง ตัวอย่างของบุคคลผู้มีคุณธรรมในประวัติศาสตร์สอนผู้ศึกษาโดยอ้อม **อริสโตเติล**²⁰ เชื่อว่าการเมืองเป็นโครงสร้างสำคัญของสังคม คือเป็นเสมือนเสาเอกแห่งการรวมตัวเป็นบ้านเมืองหรือประเทศชาติ เพราะความเกี่ยวพันของรัฐศาสตร์กับการดำเนินชีวิตของบุคคล รัฐศาสตร์จึงเกี่ยวข้องกับปรัชญาและจริยธรรมด้วย

จริยศาสตร์และรัฐศาสตร์สนใจความยุติธรรมในชีวิตมนุษย์ การใช้กำลังหรือวิธีการรุนแรงและการใช้วิธีการแบบอหิงสา หรือแบบสันติวิธี ตามปกติ รัฐศาสตร์ศึกษาวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งฐานะทางการเมือง แต่จริยศาสตร์สนใจพิเศษซึ่งวิธีการที่สอดคล้องกับหลักจริยธรรมและมนุษยธรรม สนใจหลักธรรมเป็นต้น ว่าหลักทศพิธราชธรรมในการปกครองบ้านเมือง และสนใจหลักเสรีภาพ เสมอภาค ประสิทธิภาพและภราดรภาพในการปกครองบ้านเมือง ส่วนหลักอหิงสาหรือ "สัตยาเคราะห์"²¹ ของ**มหาตมา กานธี**²² เป็นทั้งหลักรัฐศาสตร์และหลักจริยธรรม ประวัติศาสตร์สอนว่าการปกครองบ้านเมืองให้สงบสุขได้นั้นผู้ปกครองต้องมีความรู้ทางรัฐศาสตร์และต้องประพฤติตนเป็นสุจริตชน

²⁰ Aristotle, 384-322 B.C.

²¹ Satyagraha

²² Mahatma Gandhi

บรรณานุกรม

- Majumdar, R.K. and Srivastva, A.N. **Historiography**. Delhi: Nai Sarak, 1977.
 Marwick, Arthur. **The Nature of History**. New york: Alfred A. Knopf, 1971.
 Rowse, A.L. **The Use of History**. London: The English Universities Ltd., 1963.